Nejpozdější známé hnízdění lejska malého (*Ficedula parva*) v České republice?

*The latest known breeding record of Red-breasted Flycatcher (*Ficedula parva*) in the Czech Republic?*

Kateřina Ševčíková[1], Daniel Křenek[2] & Enrico Gombala[3]

[1] Moravský ornitologický spolek – středomoravská pobočka ČSO, Bezručova 10, CZ-750 02 Přerov; e-mail: sevcikovaka@seznam.cz

[2] Bystřice nad Olší 1110, 739 95

[3] Břidličná 768, Vřesina, 742 85

Ševčíková K., Křenek D. & Gombala E. 2017/2018: Nejpozdější známé hnízdění lejska malého (*Ficedula parva*) v České republice?/ *The latest known breeding record of Red-breasted flycatcher* (Ficedula parva) *in the Czech Republic?* Zprávy MOS 75/76: 32–33

Lejsek malý (*Ficedula parva*) hnízdí na území ČR především v květnu a v červnu. V NPR Mionší, nacházející se na území CHKO Beskydy, jsme 3. srpna 2017 nalezli hnízdo se dvěma mláďaty, která byla pravděpodobně vyvedena 5. srpna dopoledne. Jedná se tedy o nám známé nejpozději vyvedené hnízdo v ČR.

*The Red-breasted Flycatcher (*Ficedula parva*) usually nests in May and June in the Czech Republic. On August 3rd, 2017, we found a nest with two juveniles in the Mionší Reserve in the Beskydy Mountains. The juveniles fledged around August 5th. This is most probably the latest known breeding of Red-breasted Flycatcher for the country.*

Key words: Red-breasted flycatcher, Ficedula parva, late breeding, Beskydy mountains

Klíčem k úspěšnému hnízdění je jeho správné načasování (Verhulst & Nilsson 2008). Lejsek malý je v ČR roztroušeně hnízdící dálkový migrant. Na hnízdiště přilétá na začátku května a do 10 dnů od příletu bývá většina samců již spárovaná. Hnízdění tedy probíhá hlavně v květnu a v červnu, může se však protáhnout i do července (Šťastný & Hudec 2011). Tato zpráva pojednává o nejpozdějším nám známém hnízdění zaznamenaném na území ČR.

Hnízdo jsme nalezli v národní přírodní rezervace (NPR) Mionší, která leží v severovýchodní části CHKO Beskydy (k. ú. Dolní Lomná, čtverec 6478cc), na samém okraji rezervace (49,52349 °N, 018,67260 °E, 813 m. n. m.). Jedná se asi o devadesátiletou stejnověkou bučinu s příměsí javoru klenu (*Acer pseudoplatanus*) a jedle bělokoré (*Abies alba*) s větším množstvím narušených stromů a torz. Porost směrem do rezervace zvolna získává pralesovitý charakter, z druhé strany navazuje na hospodářské smrčiny, svah je orientován severozápadním směrem. Hnízdo se nacházelo v buku lesním (*Fagus sylvatica*) s obvodem kmene v prsní výšce cca 90 cm. Bylo umístěno asi 10 m nad zemí ve zlomu v boční suché větvi.

Při kontrole lokality 3. srpna 2017 jsme zaznamenali intenzivní kontaktní vábení lejska („dliji"). Po příchodu do teritoria se objevil starý samec (+ 2 K) a zavaroval vrčením. Následně přilétla k hnízdu samice s potravou v zobáku, která stále vábila „dliji", načež začala pískáním žadonit mláďata. Po nakrmení mláďat samice odlétla a po dobu naší přítomnosti (cca 20 minut) stále varovala. Samec se již neobjevil. Hnízdo jsme kontrolovali následující den (4. 8.) v odpoledních hodinách. Dvě mláďata s ne zcela dorostlými letkami a rýdovacími pery koukala z polodutiny (obr. 1), procvičovala křídla a po příletu samice se dožadovala potravy. Během 45 minut krmila samice 16×, samec nepřilétl. Při polední kontrole 5. srpna bylo již hnízdo prázdné. Čtvrtého srpna byla v dalších dvou teritoriích lejska malého v NPR Mionší zaznamenána čerstvě vyve-

Obr. 1 / ***Fig. 1:*** Mláďata lejska malého (*Ficedula parva*) na hnízdě. NPR Mionší, 4. 8. 2017. Foto: E. Gombala. / *The juveniles of red-breasted flycatcher* (Ficedula parva) *on the nest. Mionší reserve, Beskydy mountains, 4. 8. 2017. Photo: E. Gombala.*

dená mláďata. Mládě přepeřující z juvenilního šatu jsme na lokalitě zaznamenali ještě 10. září.

V České republice bylo nejpozdější známé líhnutí mláďat lejska malého zjištěno okolo 11. července (Šťastný & Hudec 2011). Tráví-li mláďata po vylíhnutí na hnízdě 12–16 dní (Šťastný & Hudec 2011), mláďata musela být z tohoto hnízda vyvedena nejpozději 27. července. V námi zjištěném hnízdění byla mláďata vyvedena 4. srpna večer nebo pravděpodobněji 5. srpna ráno. Mláďata se tedy líhla nejdříve 19. července, což je o 8 dní později než u výše uvedeného hnízdění. Na studijní lokalitě lejsků malých v Bělověžském pralese (Polsko) bylo nejpozdněji nakladené první vejce zaznamenáno 12. června (Mitrus 2006), což by znamenalo vyvádění mláďat přibližně 17. července. Lejsek malý může vzácně hnízdit i dvakrát ročně (Korňan 2004), nicméně ani v tomto případě není známé vyvádění mláďat až v průběhu srpna. Zajímavostí je, že při květnové kontrole lejska malého v NPR Mionší, kde se nachází nejsilnější populace v ptačí oblasti Beskydy (Křenek 2006), nebyl v diskutovaném teritoriu lejsek zjištěn (neprovedli jsme však hlasovou provokaci).

Za umožnění vstupu do maloplošných chráněných území děkujeme Správě CHKO Beskydy.

Literatura

Mitrus C. 2006: The influence of male age and phenology on reproductive success of the red-breasted flycatcher (*Ficedula parva* Bechst.). Ann. Zool. Fennici, 43: 358-365.

Korňan M. 2004: The first record of double breeding of red-breasted flycatcher (*Ficedula parva*) in the world? Biologia, Bratislava, 59/2: 232-234.

Křenek D. 2006: Vymezení jádrových území a navržení přírodě blízkého hospodaření v lesích s ohledem na zachování ptačích druhů jako předmětů ochrany v ptačí oblast Horní Vsacko a Beskydy. Msc., dep. in CHKO Beskydy.

Šťastný K. & Hudec K. (eds.) 2011: Fauna ČR Ptáci III/1. Academia, Praha.

Verhulst S. & Nilsson J-Å. 2008: The timing of birds´ breeding seasons: a review of experiments that manipulated timing of breeding. Phil. Trans. Royal Soc. B. 363: 399-410.